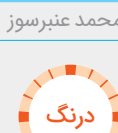

فرصت های دراماتیک فراموش شده

تأملی در باب بازنمایی فرهنگ رضوی در هنرهای نمایشی

محمد عنبرسوز

بازنمایی مفاهیم مربوط به فرهنگ رضوی در آثار نمایشی، واجد دو لایه است. لایه آشکار، که به روایت مستقیم از زندگی و زمانه امام رضا^(ع) می پردازد و در ژانر تاریخی قابل دسته بندی است، و لایه پنهان، که در بطن فرهنگ عمومی مردم ایران شکل گرفته و از رفت. اخلاق و مهوروزی سرچشمه می گیرد؛ مضامینی انسانی که ریشه آن ها به سیره امام هشتم^(ع) بازمی گردد. اگرچه در حافظه جمعی مردم ایران، تنها نمونه شاخص و ماندگار روایت آشکار، سریال «ولایت عشق» است. اما ظرفیت های فراوانی برای روایت های تازه وجود دارد. در سوی دیگر، تجربه هایی همچون فصل هفتم سریال «پایتخت»، نشان دادند که حتی آثار کمدی عامه پسند نیز می توانند در بازنمایی فرهنگ رضوی موفق باشند. به شرطی که هنرمندان به سراغ فرآینتی انسانی و خلاقانه از این فرهنگ بروند.

عاشق از سریال «پایتخت» در حرم مطهر رضوی

اخلاقی و اجتماعی را نیز در بر می گیرد. امام هشتم^(ع) به «امام رؤف، شهرت یافته اند و همین رفت در طول قرن ها در زندگی مردم ایران نهادینه شده است؛ از مهمان نوازی مردم گرفته تا روحیه بخشش، گذشت و مهربانی در سطح عمومی جامعه؛ چیزی که برخی شمه هایش به وضوح در جریان جنگ دوازده روزه احساس شد. اما آثار نمایشی اگر بخواهند با لایه پنهان فرهنگ رضوی پیوند بخورند، لزوماً نیازی ندارند که به طور مستقیم به زندگی و زمانه امام رضا^(ع) بپردازند. آنچه اهمیت دارد، این است که شالوده قصه ها بر پایه ارزش هایی چون اخلاق، محبت، عدالت و رفقت انسانی بنا شود. در چنین رویکردی، حتی یک روایت اجتماعی ساده هم می تواند با الهام از فرهنگ رضوی، معنایی عمیق تر پیدا کند و با جان مخاطب پیوند بخورد.

● مورد ممتاز «پایتخت»

فرهنگ رضوی در حقیقت در دل فرهنگ عمومی ایرانیان ریشه دوانده و بسیاری از مناسبات اجتماعی و اخلاقی ما را شکل داده است. همین امر باعث می شود که هنرمندان، چه در عرصه سینما و چه در تلویزیون و شبکه نمایش خانگی، دست بازتری برای استفاده از این مفاهیم داشته باشند، بی آن که مجبور باشند وارد ساختارهای خشک و قالب های مستقیم آثار تاریخی یا صرفاً مذهبی شوند. از این زاویه، می توان گفت که فرهنگ رضوی نوعی پشتوانه هویتی برای ایرانیان به شمار می رود، پشتوانه ای که در لحظه های سخت اجتماعی به شکل همدلی، کمک به دیگری و فداکاری بروز می کند و در بزنگاه های فردی نیز به صورت امید، آرامش و اتکا به معنویت جلوه گر می شود. همین ویژگی است که ظرفیت بالایی برای الهام بخشی به هنرمندان ایجاد می کند. هر اثر نمایشی که بر ارزش های انسانی تکیه کند، خواه یک درام خانوادگی باشد یا حتی یک کمدی اجتماعی، می تواند به طور غیرمستقیم

در امتداد فرهنگ رضوی قرار گیرد و آن را، به شکلی به روز و قابل لمس برای نسل های جدید، بازتاب دهد. نمونه اخیریه که این ظرفیت را به شکلی ملموس آشکار کرد، سریال «پایتخت» بود. شاید تا همین چند سال قبل، کمتر کسی باور می کرد که مجموعه ای کمدی و پرمخاطب بتواند در پایان سر پرماجرا خود، به حرم امام رضا^(ع) برسد و یکی از به یادماندنی ترین و تأثیرگذارترین سکانس هایش را در لوکیشن حرم امام رضا^(ع) رقم بزند. سکانس گفت وگویی هما و بهتاش در حرم در آخرین قسمت از فصل هفتم «پایتخت»، نه تنها از نظر دراماتیک بسیار حائز اهمیت بود، بلکه به عنوان یک بازنمایی ظریف از فرهنگ رضوی، در ذهن میلیون ها بیننده ماندگار شد. «پایتخت» ثابت کرد که بازنمایی فرهنگ رضوی الزاماً نیازمند تولید آثار تاریخی و برهزینیه نیست؛ بلکه حتی یک درام خانوادگی یا کمدی اجتماعی نیز می تواند در دل خود حامل این فرهنگ باشد، به شرط آنکه خلاقیت و جسارت به خرج داده شود و سازندگان اثر، درک دقیقی از فرهنگ عمومی مردم ایران داشته باشند.

● عبور از کلیشه ها

سال ها آثار نمایشی با تکیه بر الگوی کلیشه ای «زائرانی که برای حاجت گرفتن به مشهد می روند و در آنجا متحول می شوند» ساخته می شدند. این خط داستانی، اگرچه در دوره ای از تاریخ تلویزیون و سینمای ایران توانست مخاطبان را به خود جلب کند و بازتاب دهنده بخشی از فرهنگ زیارت باشد، اما در طول زمان تکراری و پیش بینی پذیر شد. مخاطب امروز، به ویژه نسل جوان، دیگر علاقه ای به روایت های خطی، تخت و ساده سازی شده ندارد. در نتیجه، همان چیزی که زمانی نقطه قوت محسوب می شد، اکنون به مانعی بر سر راه بازنمایی خلاقانه فرهنگ رضوی تبدیل شده است. جامعه امروز نیازمند روایت هایی تازه، مدرن و چندلایه است؛ روایت هایی که بتوانند

نمایشگاه نقاشی «گاه نگاه» این روزها در نگارخانه «هنگام» برپاست

فرهنگ و تاریخ؛ پلی برای ارتباط با مخاطب

● آثارم از ادبیات عامه و کلاسیک تأثیر پذیرفته است

این هنرمند بیان می کند: هر نوع پوشش و لباسی در ذات خود نماینده یک فرهنگ، یک جغرافیا و حتی یک شیوه زیست است. لباس ها صرفاً پوششی برای بدن نیستند، بلکه حامل نشانه ها و معنایی اند که ریشه در سنت ها، اقلیم و تاریخ یک سرزمین دارند. از همین رو، طبیعی است که من بخواهم با بهره گیری از لباس، پلی برای ارتباط با مخاطب بسازم؛ پلی کوتاه تر و مستقیم تر، که بدون واسطه به عمق ذهن و احساس او راه پیدا کند و گفت وگویی بی کلام میان ما شکل دهد. سلمانای ادامه می دهد: آثار من، چه بخواهم و چه نخواهم، هم از ادبیات عامه و هم از ادبیات کلاسیک تأثیر پذیرفته است. فرقی نمی کند این تأثیرگذاری از چه طریقی و با چه شدتی رخ داده باشد؛ آنچه برای من اهمیت دارد این است که باور دارم باید برگونه های گوناگون فرهنگ برپا سازم تا تکیه کنم. این میراث، همان ریشه هایی است که مرا با گذشته و هویت جمعی ام پیوند می دهد. من بر این باورم که تنها وقتی از دل ریشه ها سر برآورم و بر بستر آن ها حرکت کنم، امکان درک شدن توسط مخاطب برام فراهم می شود و اثرم معنای واقعی خود را پیدا می کند. «گاه نگاه» از ۷ شهریور ۱۳۴۴ افتتاح شده است و تا ۱۶ شهریور ادامه دارد. علاقه مندان می توانند هر روز از ساعت ۱۷ تا ۲۰ از این نمایشگاه بازدید کنند.

عکس: زینب زاهدیان/شیراز

خصوصی، تجربه های اجتماعی، خاطرات قومی و همچنین میراث های فرهنگی دارد. هیچ هنرمندی جدا از زیست شخصی و بستر تاریخی و فرهنگی خویش نمی تواند اثر بیافریند، زیرا آنچه بر بوم می نشیند بازتابی از جهان درونی و پیرامونی اوست. در این میان، هر نقاش با توجه به نوع زیست فردی، شرایط اجتماعی، خاطرات جمعی و رویارویی اش با فرهنگ های مختلف، به تدریج شخصیت و زبان بصری ویژه ای پیدا می کند، هویتی که همچون امضا، او را از دیگر هنرمندان متمایز می سازد و در مسیر شکل گیری آثارش نقش

رومینا مالوف

قدم گذاشته به نمایشگاه «گاه نگاه»، شبیه باز شدن صفحه ای از یک روایت قدیمی است. تابلو ها نه فقط تصویر، که بخشی از یک قصه را بازگو می کنند؛ قصه ای که در آن نگاه سرنوشت ساز است. ترخم سلمانی در این نگاه از بهانه ای کرده برای بازگویی خاطره و خیال. شخصیت های او در سکوت بوم ها جا گرفته اند، زبانی در کنار هم، مردی بر اسب و ماهی که بالای سرشان خاموش می تابد. این صحنه ها ساده و آرام اند. اما در پس سادگی شان همان جادوی نگاه نهفته است؛ لحظه ای که می تواند زندگی یا داستانی را عوض کند. تماشای آثار یادآور همان لحظه ای است که در قفسه ثبت شده، یک نگاه گذرا، اما آن قدر یقینت که درش تا همیشه باقی می ماند. «گاه نگاه»، دعوت می کند تا برای لحظه ای از شتاب روزمره فاصله بگیریم، درنگ کنیم و ببینیم چگونه یک نگاه می تواند جهانی از معنا و روایت را پیش روی ما بگشاید. با ترخم سلمانی، خالق آثار نمایشگاه «گاه نگاه»، به گفت وگو پرداختیم که در ادامه می خوانید.

آثارم ریشه در لایه های زندگی خصوصی ام دارد. ترخم سلمانی درباره درباره فردی خود در خلق این آثار توضیح می دهد: آثار هر نقاش، خواه ناخواه، ریشه در لایه های گوناگون زندگی

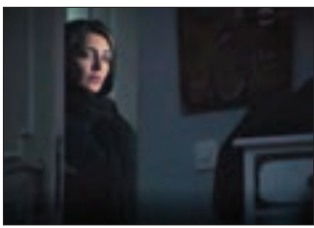
اخبار هنری مشهد

اکران اثر فیلم سازان مشهدی در لندن

فیلم کوتاه «سگ» به کارگردانی علیرضا هاشمی مقدم و بهزاد آقاچانی فیلم سازان مشهدی به سی امین دوره جشنواره پورتوبلو در کشور انگلستان راه یافت. این اثر از یک سپتامبر ۲۰۲۵ (۱۰ شهریور ۱۴۰۴) در شهر لندن، نمایش داده خواهد شد و جشنواره تا ۲۱ دسامبر (۳۰ شهریور ۱۴۰۴) ادامه خواهد داشت. در خلاصه داستان «سگ» آمده است: «مرد سگ کش در ساعات غیرکاری اش به گریه ای آسیب می زند. او در تلاش است، جان گریه را نجات دهد.»

هنرنمایی بازیگر مشهدی در نقش قاضی زن

سریال «محکوم» که از فردا در شبکه نمایش خانگی منتشر می شود، شخصیت زنی را به عنوان قاضی در سیستم قضای کشور نشان می دهد که در داستانی پرتنش میان خانواده و کارش، گرفتار می شود. به گزارش ایسنا، پژمان جمشیدی در «محکوم» نقش یک کارآگاه پلیس را ایفا می کند و ساره

بیات، بازیگر مشهدی که از سال ۹۸ مقابل دوربینی نرفته، قرار است عهده دار نقش این قاضی زن باشد. در خلاصه داستان تریلر اجتماعی «محکوم» آمده است: «نسرین با بازی ساره بیات، دادیاری که همسرش را از دست داده، در جستجوی زندگی تازه است. اما مخالفت پسرش و رخداد های پیش بینی نشده او را میان عشق مادری و مسئولیت شغلی به چالش می کشد.»

«باغ بی آبلو» به روایت هنرمند مشهدی

نمایش «باغ بی آبلو» جدیدترین تجربه کارگردانی لیلی رشیدی و محمد عاقبتی هنرمند مشهدی، از ۱۲ شهریور در پردیس تئاتر و موسیقی ذکر به صحنه می رود. در «باغ بی آبلو» سلینا اکبرور، نیلنا جلالیان، گلستا حاج حسینی، هانا حسینی، الیسا خلیل پور، باران رفیعی، ساحل رضایی، طاهاسعیدی، آراد شاکری، بهار شمس، شرابگیم شیرافکن و... به ایفای نقش می پردازند.

چارسوق هنر

«اصل امامت» حسن روح الامین منتشر شد

حسن روح الامین، هنرمند نقاش، تابلو نقاشی رنگ روغن «اصل امامت» را به مناسبت سالگرد اولین روز امامت امام عصر ارواحنا فدا، حضرت حجت بن الحسن عسگری^(ع)، با موضوع نماز بر پیکر مطهر حضرت امام حسن عسگری^(ع) منتشر کرد. وی این نقاشی را به پیشگاه منتظران حضرت بقیه الله الاعظم تقدیم کرد.

برای دیدن اثر تازه حسن روح الامین در ابعاد بزرگ تر کد را اسکن کنید.

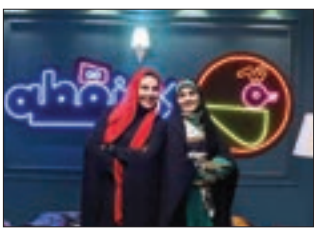
آغاز اکران «قسططنیه» و «گوزن های اتوبان» در روز ملی سینما

اکران فیلم های «قسططنیه» و «گوزن های اتوبان» در روز ملی سینما (۲۱ شهریور) با بلیت نیم بها آغاز خواهد شد. فیلم «قسططنیه» به کارگردانی کریم امینی محصول مشترک ایران و ترکیه و در ژانر کمدی است. پژمان جمشیدی، ایلیا ارکک (بازیگر زن ترک)، غلامرضا نیکخواه،

علی اوچی، مصطفی کرانتیه (بازیگر مرد ترک)، بیژن بنفشه خواه، ترگس محمدی و نعیمه نظام دوست بازیگران این فیلم سینمایی را تشکیل می دهند. فیلم «گوزن های اتوبان» به کارگردانی ابوالفضل صفاری در جشنواره فیلم فجر اکران شد. الناز شاکردوست، نوید پورفرج، صدف اسپهبدی، سامان صفاری، بهنوش بختیاری، پیمان قاسمخانی بازیگران اصلی هستند.

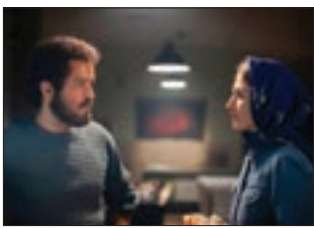
نقطه زنی «دو نقطه» با حضور چهره ها

فصل جدید «دو نقطه» با محوریت وطن و ادبیات حماسی، پیشرفت، دانش و هم بستگی ملی به زودی میهمان مخاطبان تلویزیون خواهد شد. به گزارش صبا، دور جدید این برنامه با عنوان «فصل خاک» با حضور چهره هایی مانند آشا محرابی، امیرحسین مدرس، گیتی خامنه،

زهرا چخماقی، جواد خیابانی، سید جواد هاشمی، حسین رفیعی، ناصر فیض، رضا ایرانمنش، صابر خراسانی، فضا سادات حسینی و دیگر هنرمندان نام آشنای سینما و تلویزیون در چهل قسمت روی آنتن شبکه ۲ خواهد رفت. در این برنامه، هشتاد گروه از شرکت کنندگان نوجوان دختر و پسر علاقه مند به ادبیات فارسی، با سرگروهی چهره های نام آشنای سینما و تلویزیون به رقابت می پردازند. «دو نقطه»، فصل خاک» به تهیه کنندگی مجید ظریف و سید محمد صفدری و با کارگردانی محمد پورصافیان با نگاهی ویژه به جنگ تحمیلی اخیر کشورمان روزهای سه شنبه تا جمعه ساعت ۱۷ و ساعت ۲۲ پخش خواهد شد.

«سینما متروپل» امروز روی پرده سینماها می رود

فیلم سینمایی «سینما متروپل» به کارگردانی محمد علی باشه آهنگر، امروز چهارشنبه ۱۲ شهریور روی پرده سینماهای سراسر کشور می رود. «سینما متروپل» روایتی عاشقانه و نوستالژیک از تلاش برای بازگشایی یک سینمای متروکه در دوران محاصره آبادان دارد.

شهر

SHAHRAJANNEWS.IR

